

Przedwyborcze afery zmieniają słowacką scenę polityczną

Jakub Groszkowski

Wybory parlamentarne na Słowacji zapowiedziane na 10 marca najprawdopodobniej przywrócą rządy lewicowej partii Smer-SD na czele z Robertem Ficą i przypieczętują rozpad obozu centroprawicy. Istotny wpływ na rezultaty wyborów będzie miała trwająca od dwóch miesięcy brutalna kampania wyborcza z wykorzystaniem materiałów służb specjalnych. Seria afer podsłuchowych i skandali korupcyjnych ujawniająca rzekome i faktyczne powiązania między politykami, biznesmenami i służbami specjalnymi doprowadziła do dyskredytacji i kompromitacji niemal wszystkich partii i liderów politycznych. Sytuacja ta nie stanowi zagrożenia dla zwycięstwa opozycyjnego Smeru, ma natomiast istotny wpływ na poparcie partii prawicowych – przede wszystkim Słowackiej Unii Demokratyczno-Chrześcijańskiej – Partii Demokratycznej (SDKÚ-DS) byłego premiera Mikuláša Dzurindy, co znacząco zmniejsza prawdopodobieństwo ponownego powstania rządu bez udziału socjaldemokracji. Na kryzysie osłabionej, skłóconej prawicy zyskują natomiast nowe, populistyczne partie o profilu „antyeestablishmentowym”. Ich obecność w parlamencie wzmocni pozycję Ficy, który po zwycięstwie będzie miał spore możliwości zbudowania stabilnej większości rządzącej, a w ławach opozycyjnych zabraknie wiarygodnego, silnego przeciwnika.

Brutalna kampania wyborcza z protestami w tle

Kampanię wyborczą na Słowacji zdominowały wzajemne oskarżenia o korupcję i nieformalne powiązania polityki i biznesu, co na dalszy plan zepchnęło debatę o polityce europejskiej czy tematy społeczno-gospodarcze. Punktem zwrotnym było opublikowanie w internecie 21 grudnia dokumentów, których autorstwo przypisywane jest Słowackiej Służbie Informacyjnej. Z dokumentów, które miały powstać w ramach akcji podsłuchowej „Goryl”, wynika, że w latach 2005–2006 duży, nieformalny wpływ na politykę ówczesnego centroprawicowego gabinetu Dzurindy miała grupa finansowa Penta. Szczególnie bliska miała być współpraca szefa Penty z ówczesnym wicepremierem i ministrem gospodarki, która obejmowała podział łapówek za przeprowadzane prywatyzacje oraz obsadzanie stanowisk w spółkach z udziałem skarbu państwa. W dokumencie opisane są również mechanizmy nielegalnego finansowania partii politycznych, zarówno ugrupowań ówczesnej centroprawicowej koalicji, jak i opozycyjnej partii Smer-SD. Uderzają tym samym zarówno w ówczesnego premiera Dzurindę, Ruch Chrześcijańsko-Demokratyczny (KDH), jak również w Roberta Ficę. Po wycieku akt akcji „Goryl” w mediach pojawiły się kolejne przecieki, które

rzuciły cień na pozostałych liderów. Ujawniono m.in., że przewodniczący parlamentu z koalicyjnej partii Wolność i Solidarność (SaS) Richard Sulík konsultował polityczne decyzje z osobą powiązaną ze światem przestępczym, premier Iveta Radičová zapraszała szefa Penty do domu, a popularnemu ministrowi spraw wewnętrznych Danielowi Lipšicowi zarzucono kontakty z kontrwywiadem wojskowym w latach 90.

Po ujawnieniu afery „Goryl” rozpoczęły się regularne, cotygodniowe protesty organizowane w największych słowackich miastach przez nieformalną grupę młodych aktywistów poprzez internetowe portale społecznościowe. Manifestacje 3 lutego, pomimo silnych mrozów, zgromadziły w sumie ponad 30 tysięcy osób. Ruch protestu wymierzony jest w całą słowacką elitę polityczną, nie ma wyrazistych liderów ani nośnego programu. Pomimo stosunkowo dużej skali protestów nie będą one miały bezpośredniego przełożenia na wyniki wyborów, ponieważ nie faworyzują żadnej z partii. Totalna kontestacja sceny politycznej może się jednak przyczynić do spadku frekwencji wyborczej. Kulminacyjną manifestację zapowiedziano w przeddzień wyborów – 9 marca. Natężenie protestów jednak spada, na co wpływ mają zarówno spory między ich nieformalnymi liderami, jak i próby zagospodarowania potencjału niezadowolenia przez partie polityczne.

Przetaskowania na scenie partyjnej

Burzliwa kampania wyborcza spowodowała zmiany na scenie partyjnej. Afery nie odbiły się na popularności partii Smer-SD, utrzymującej ok. 40-procentowe poparcie, mają jednak wpływ na wyborców centroprawicy, którym obecny rząd obiecywał walkę z korupcją i klientelizmem. Pozycję lidera prawej strony sceny politycznej bezpowrotnie straciła SDKÚ-DS Dzurindy, której poparcie spadło w lutym w okolice 5-procentowego progu wyborczego. Jej miejsce zajęła chadecka KDH, kierowana przez byłego członka Komisji Europejskiej Jána Figel’a. Na aferach skorzystały również nowe partie polityczne: Zwykli Ludzie (OL) oraz „99% – Głos Obywatelski”, które nie mają skonkretyzowanego programu wyborczego, a starają się kanalizować niechęć wyborców wobec obecnych elit politycznych. Założone przed dwoma miesiącami ugrupowanie „99%”, hojnie finansowane przy wykorzystaniu luk w prawie, przypomina bardziej sprawnie kierowany projekt biznesowy niż partię polityczną. Jej kampanię medialną finansuje Ivan Weiss, związany z przemysłem zbrojeniowym, wspierający wcześniej słowacką lewicę postkomunistyczną.

Prognoza sytuacji powyborczej

Zwycięstwo Smer-SD jest niezagrożone. Bardzo mało prawdopodobne jest pozostanie Smeru-SD poza rządem, ale kwestią otwartą pozostaje, czy partia ta będzie rządziła samodzielnie. Najprawdopodobniej Smer będzie musiał znaleźć koalicyjnego partnera (tylko SaS i SDKÚ-DS odrzuciły możliwość takiej współpracy). Rządy Smeru, niezależnie od tego, kto będzie ewentualnym koalicjantem tej partii, nie przyniosą zmian w polityce europejskiej

Bratysławy. Próby prowadzenia przez Słowację bardziej samodzielnej i asertywnej polityki w strefie euro zakończyły się konfliktem w centroprawicowej koalicji, kryzysem rządowym w październiku 2011 roku i rozpisaniem przedterminowych wyborów. Fico, oskarżając centroprawicę o podważenie międzynarodowej wiarygodności Słowacji, podkreśla, że państwo to, będąc silnie związane gospodarczo ze strefą euro, musi ściśle współpracować politycznie z jej najważniejszymi członkami – Niemcami i Francją.

Aneks

Poparcie dla głównych partii politycznych według lutowych sondaży słowackich ośrodków badania opinii publicznej (Focus, MVK, Polis, eCall)

Nazwa partii	Wahania poparcia (%)
Smer-SD	39,7 – 41,1
KDH	9,1 – 12,7
Zvykli Ludzie (OL)	5 – 8,8
Most-Híd	5,1 – 8,4
SaS	5,1 – 6,6
SDKÚ-DS	4,3 – 5,1
„99%”	3,3 – 5,2
SMK	3,9 – 4,7
SNS	3,6 – 4,7